

СЦЕНАРІЇ ЗАНЯТЬ
із навчання української мови
і розвитку мовлення
дітей старшого дошкільного віку

КВІТЕНЬ

І ТИЖДЕНЬ

Тема: **СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ МАШИНИ**

Мета: збагачувати словник дітей на основі уявлень про довкілля; формувати розуміння вживання узагальнювального поняття *сільськогосподарські машини*; продовжувати вчити дітей зіставляти та співвідносити слова зі змістом.

Ключові слова: борона, комбайн, машини, орати, сільськогосподарський, сіялка, сіяти, трактор.

Іменники: борона, комбайн, комбайнер, машини, плуг, сіялка, трактор, тракторист.

Дієслова: боронити, допомагати, косити, молотити, орати, сіяти.

Прикметники: важкий, залізний, міцний, надійний, потрібний, сільськогосподарський.

Прислівники: швидко, щовесни, якісно.

- ✓ Продовжувати вчити утворювати прикметники із суфіксом *-езн-* зі словотвірним значенням “сильний вияв ознаки”: *величезний, довжелезний, товстезний, широчезний*.
- ✓ Продовжувати вчити утворювати прислівники за допомогою частки *що-*: *щовечора, щовесни, щодня, щоліта, щопонеділка*.
- ✓ Продовжувати вчити дітей складати речення із заданими словами, застосовуючи правильний порядок слів у реченні, узгоджуючи слова.
- ✓ Учити утворювати порівняльні ступені прикметників за допомогою прислівників: *Комбайн значно вищий за трактор*.
- ✓ Закріплювати в активному словнику дітей формули мовленнєвого етикету співчуття: *не хвилюйся, не нервуйся, не дратуйся*.
- ✓ Учити дітей розповідати за серією сюжетних картин, розвивати сюжетну лінію “Як хліб на стіл прийшов”.
- ✓ У народній рухливій грі “Пиріжок” співвідносити слова й рухи.
- ✓ Сприяти розвитку оцінно-контрольної діяльності.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 частина. КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Діти заходять до “Світлиці” й вітаються з вихователем, Даринкою і Богданчиком.

— Діти, скажіть, яка пора року зараз на вулиці?

(П.В. — Весна.

— До нас прийшла весна.)

— А яка весна?

(П.В. — Весна тепла, гарна.

— Весна кольорова.)

— Правильно. У цей час дуже багато роботи в хліборобів. Послухайте вірш Марії Познанської “Хлібороби”.

Хлібороби

(Уривок)

Честь і слава хліборобам,
Що живуть в моїм селі!
Хлібороби хліб нам роблять,
Знайте й ви про це, малі.

В пору літню, в час осінній,
Навесні — в гарячий час
Косять, жнуть вони і сіють,
Лан оруть — у котрий раз!..

— Діти, хто такі хлібороби?

(П.В. — Це люди, які роблять хліб.

— Це люди, які вирощують хліб.)

— Правильно. А хто знає, які машини їм *допомагають*?

! Якщо діти не відповідають, вихователь ставить на дошку малюнок і читає загадку.

2 частина. **ЕТАП ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. НАДБАННЯ НЕОБХІДНОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

* * *

Помилуйтеся конем:
Серце в нім горить вогнем.
А як полем він іде,
Аж сім борозен кладе.

(П.В. — Це *трактор*.)

— Який *трактор*?

(П.В. — Він великий, *залізний*.

— Він *важкий*.)

— Правильно. Богданчик додає, що він ще *міцний, надійний*.

! Діти повторюють і запам'ятовують.

— Що робить *трактор*?

(П.В. — Він землю перекопує.)

— Правильно сказати — *оре*. До трактора чіпляють великий *залізний* ніж — *плуг*. *Плугом трактор оре поле*. Що, Семенку, робить трактор?

(П.В. — *Трактор плугом оре поле*.)

— Молодець! Даринка хоче звернути увагу на інші малюнки.

На дошку виставляються малюнки: трактор із бороною, сіялкою.

— Після того, як зорали поле, треба посіяти зерна пшениці, і для цього придумали *сіялку*.

! Діти пошепки повторюють слово.

— А щоб вітер не видував зерна і птахи не склювали, до трактора чіпляють *борону*.

! Діти повторюють та запам'ятовують слово.

— Діти, Богданчик запитує, для чого *сіялка*?

(П.В. — Для того щоб *сіяти* зерна.)

— Правильно. А *борона* для того, щоб *боронити* землю.

— Ці машини потрібні хліборобам навесні, а ось улітку на поле виходить інша машина. Послухайте загадку:

* * *

Де йшла сотня косарів,
Вийшло п'ять богатирів:
Косять, в'яжуть заодно
І молотять на зерно.

На дошку виставляється малюнок комбайна.

(П.В. — Це *комбайн*.)

— *Комбайн* який?

(П.В. — *Комбайн* великий, залізний.)

— Пригадайте інші слова.

(П.В. — *Комбайн* великий, міцний, надійний.)

— Правильно. Комбайни допомагають *косити*, *молотити* хліб.

● Діти повторюють і запам'ятовують указані слова.

— Діти, усі ці машини працюють у селі, на полі, і тому їх називають *сільсько-господарські машини*. Євгенку, ти запам'ятав, як вони називаються?

(П.В. — Це *сільськогосподарські машини*.)

— Як називається людина, яка керує *трактором*?

(П.В. — Це *тракторист*.)

— Правильно, Юлю, а *комбайном* керує *комбайнер*.

(П.В. — *Трактором* керує *тракторист*.

— *Комбайном* керує *комбайнер*.)

— Правильно. Це дуже потрібні хліборобам машини, які допомагають робити *швидко* і *якісно*. Як, Наталочко, вони виконують роботу?

(П.В. — Сільськогосподарські машини виконують роботу *швидко* і *якісно*.)

— Даринці та Богданчику сподобалося, як сьогодні працюють Миколка, Соня, Сергійко. Молодці, діти! Відпочиньмо.

Проводиться **рухлива хвилинка** (на вірш Івана Чопея).

Я у поле вибігаю, Свого тата виглядаю. Поле, наче океан. Де мій тато? Де комбайн? Враз із балки виринає Корабель степів безкрайніх. Я радію, я сміюсь: За штурвалом мій татусь: Здрастуй, тато! Здрастуй, поле! Як чудово тут навколо.	<i>Біг на місці. Прикладають долоні до лоба. Розводять руки в сторони. Піднімають і опускають плечі. Крокують на місці. Уявляють, що крутять кермо. Роблять нахили вперед та розводять руки в сторони.</i>
---	---

3 частина. ПЕРЕТВОРЮВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

На дошці стоять картинки сільськогосподарських машин або великі іграшкові машини.

— Діти, Богданчик і Даринка ніколи так близько не бачили ці машини. Допоможімо їм правильно описати їх словами. Наприклад: трактор *великий*, а можна сказати *величезний*, плуг *товстий*, а можна сказати...

(П.В. — *Товстезний*.)

• Далі діти утворюють інші пари слів:

(П.В. — *Довгий* — *довжезний*.
— *Широкий* — *широчезний*.)

— Молодці! Порівняймо ці машини. *Комбайн значно вищий за трактор*.

(П.В. — *Нова борона набагато краща*.
— *Новий комбайн куди більше старого*.)

• Якщо дітям важко, вихователь дає зразок на всі ступені порівняння, а діти підставляють назви машин.

— Молодці, діти! У нас гостює маленька частка *що-*, яка полюбляє змінювати слова. Ось послушайте, я кажу *вечір*, а якщо попереду поставити частку *що-*, то вийде слово *щовечора*.

• Далі вихователь називає слова: *понеділок, літо, день, весна*, — а діти утворюють нові.

(П.В. — *Щодня*.
— *Щопонеділка*.
— *Щовесни*.
— *Щоліта*.)

— Спробуймо скласти речення зі словом *щовесни*.

(П.В. — *Щовесни трактори виходять у поле*.)

— Молодець, Дениску! Богданчик та Даринка теж приготували свої слова і просять із ними скласти речення: *комбайн, зерно, багато, молотити*.

(П.В. — *Комбайн молотить багато зерна*.)

— Правильно. Складіть речення із такими словами: *трактор, плуг, гострий, чіпляти*.

(П.В. — *До трактора чіпляють гострий плуг*.)

— Молодці! Діти, Богданчику купили заводний трактор, і він так хоче його завести, але нервує — й нічого не виходить. Заспокоймо його.

(П.В. — *Богданчику, не хвилюйся!*
— *Богданчику, не нервуйся!*
— *Богданчику, не дратуйся!*)

Вихователь заводить іграшковий трактор, а діти спостерігають та радіють.

— Бачиш, Богданчику, діти тебе заспокоїли — і все вийшло. Молодці, дітлахи!

4 частина. ОЦІННО-КОНТРОЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

— Діти, на початку заняття ми з вами говорили про те, яка важлива й потрібна праця хлібороба. Пригадаймо всі нові слова сьогоднішнього заняття та спробуймо скласти розповідь "Як хліб на стіл прийшов".

На дошку виставляється серія сюжетних малюнків.

Прийшла весна, хлібороби вийшли в поле. *Трактористи* вивели свої *трактори*. Вони причепили до *тракторів* *плуги* й *зорали* землю. Після цього *сіялками* *посіяли* зерно, а *бороною* *заборонували*.

Щоліта в поле виходять *комбайни*, якими керують *комбайнери*. *Комбайни* *косять* і *змолочують* зерно. Усі *сільськогосподарські* машини *міцні*, *потрібні* та *надійні*.

Вихователь разом із Даринкою і Богданчиком оцінює розповіді дітей.

— Діти, Даринка та Богданчик запрошують нас пограти в ***рухливу народну гру “Пиріжок”***.

Усі діти, крім однієї (“покупця”), стають ключем (поклавши руки одне одному на плечі). Передня зветься “пекарем”, усі інші — “піч”, а остання — “пиріжок”.

“Покупець” питає в “пекаря”:

— Де мій пиріжок?

— Он за піччю лежить, — відповідає “пекар”.

— Він біжить! — вигукує “пиріжок”, відривається від гурту і намагається стати спереду “пекаря”, “покупець” його ловить.

Якщо “пиріжку” вдається зайняти місце перед “пекарем”, то він сам стає “пекарем”, а “покупець” знову ловить крайнього. Якщо “покупець” спіймає “пиріжка”, то міняється з ним роллю.

Так само грати можна в хлібчика.

“Хлібчик” говорить:

— Печу, печу хлібчик.

— А випечеш? — питає останній у ключі.

— Упечу! А ти втечеш?

— Побачу.

— Ось і наближається наше заняття до кінця.

ЗАПИТАННЯ до дітей на формування оцінно-контрольних дій:

- ✓ Які завдання виявилися найцікавішими?
- ✓ Чого нового ви навчилися?
- ✓ Що запам’яталось найбільше?
- ✓ Які нові слова запам’ятали?

Далі за традицією діти складають нові слова до скриньки-скарбнички і прощаються з вихователем, Даринкою та Богданчиком.

(П.В. — До побачення!

— До зустрічі!

— Доброго здоров’я!)

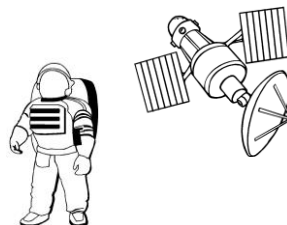
Тривалість заняття — 30 хвилин.

Нотатки:

КВІТЕНЬ

II ТИЖДЕНЬ

Тема: **КОСМІЧНИЙ ТРАНСПОРТ**

Мета: збагачувати словник дітей на основі уявлень про довкілля; формувати розуміння вживання узагальнювального поняття *космічний транспорт*; продовжувати вчити дітей зіставляти предмети та співвідносити слова за змістом.

Ключові слова: зореліт, зручний, космодром, космос, орбітальний, полетіти, потрібний, ракета, станція, стартувати, сузір'я, супутник (космічний).

Іменники: астронавт, Венера, Земля, зірка, зореліт, космодром, космоліт, космонавт, космос, Марс, марсохід, місяцехід, Місяць, одяг, планета, політ, ракета, скафандр, станція, сузір'я, супутник (космічний), транспорт, човен (космічний).

Дієслова: відриватися, долітати, летіти, перелітати, полетіти, приземлитися, стартувати.

Прикметники: безповітряний, зручний, космічний, орбітальний, потрібний, потужний.

Прислівник: швидко.

- ✓ Вправляти в уживанні порядкових числівників та в узгодженні кількісних і збірних числівників з іменниками: *три ракети, п'ять кораблів, двоє космонавтів*.
- ✓ Вправляти в утворенні нових дієслівних форм із префіксами **при-**, **від-**, **ви-**, **за-** із протилежним значенням: **відлетіти** — **прилетіти**, **зайти** — **вийти**, **запустити** — **приземлити**.
- ✓ Учити правильно вживати займенники **він**, **вона**, **вони** з прийменниками: *про неї, про нього, про них, на ньому, на них*.
- ✓ Учити складати складнопідрядні речення зі сполучником умови **як тільки**: **Як тільки** ракета вийде на орбіту, вона повинна зв'язатися із Землею; та застосувати в мовленні часовий прийменник **упродовж**: **Упродовж** року космонавти готувались до польоту.
- ✓ Закріплювати формули мовленнєвого етикету побажання **“Щасливого польоту!”**, **“До скорої зустрічі!”**. Після перегляду відеоролика вчити придумувати уявну космічну подорож за планом: де, з ким, чому, як, з елементами діалогу.
- ✓ У рухливій грі “Швидкі ракети” співвідносити рухи і слова.
- ✓ Сприяти розвитковій оцінно-контрольній діяльності.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 частина. КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

— Доброго дня, діти!

(П.В. — Доброго ранку! Доброго здоров'я!)

— Щось запізнюються Даринка і Богданчик. А ось і вони. Привітайтеся з ними.

(П.В. — Доброго дня, Даринко! Доброго ранку, Богданчику!)

— Діти, подивіться на них. Сьогодні вони в якомусь спеціальному одязі. Запитаймо про нього. Чи вам цікаво?

(П.В. — Так, авжеж, еге ж.

— Даринко, Богданчику, як називається ваш одяг?)

— Вони кажуть, що це *космічний одяг* і їм дуже подобається гра про космос.

Грицько Бойко

Ми на Місяць летимо

(Уривок)

Ось послушайте, будь ласка,
Ми про себе склали казку,
Як літали в космос я
І мала сестра моя,

Як татусь купив чудову
Нам ракету іграшкову.
Я сідаю за кермо,
Ми на місяць летимо!

— Діти, скажіть, а як можна потрапити в *космос*?

(П.В. — У космос літають ракети.)

— А який ще *космічний транспорт* ви знаєте?

(П.В. — Космічний літак.)

— Так, сьогодні на занятті ми будемо говорити про космічний транспорт, і ви багато дізнаєтеся нового. Згодні?

(П.В. — Так, ми згодні.)

2 частина. **ЕТАП ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. НАДБАННЯ НЕОБХІДНОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

— Діти, як називаються люди, які літають у *космос*?

(П.В. — Це *космонавти*.)

— Правильно. Їх ще називають *астронавтами*, хто хоче повторити?

(П.В. — У космос літають *космонавти*.

— У космос літають *астронавти*.)

— Як називається транспорт, на якому вони полетять у космос?

(П.В. — *Космонавти полетять на ракеті*.)

— Правильно. Можна ще сказати на *космічному човні*, на *космольоті*, на *зорельоті*. На чому полетять космонавти, Андрійку?

(П.В. — На *космічному човні*, на *зорельоті*, *космольоті*.)

Упродовж бесіди вихователь виставляє потрібні малюнки.

— Діти, подивіться на космічне небо, його ще називають зоряне небо, це далекі *планети* і яскраві *зірки* або *сузір'я*. Що ти, Надійко, бачиш?

(П.В. — Я бачу далекі *планети* і яскраві *зірки*, *сузір'я*.)

— Як називається наша *планета*?

(П.В. — Наша планета називається *Земля*.)

— Існують інші планети: це *Венера*, це *Марс*.

● Діти повторюють та запам'ятовують.

— Даринка і Богданчик у свій *космічний політ* одягнули *скафандри*, щоб вони їх захищали в *безповітряному космосі*. Семенку, що вдягнули Даринка та Богданчик?

(П.В. — Вони вдягнули *скафандри*.)

— Навіщо, Дениску?

(П.В. — *Скафандри* будуть їх захищати в *безповітряному космосі*.)

— Правильно! Молодці, Андрійку, Дениску, Юлю! Їм дуже цікаво знати про космос.

— Діти, ракета може літати до інших *планет* та *супутників*, на яких пересувається інший космічний транспорт: на *Місяці* — *місяцехід*, на *Марсі* — *марсохід*. Хто запам'ятав ці нові слова?

(П.В. — Це *місяцехід*, це *марсохід*.)

На дошці виставлені потрібні малюнки.

— Молодці! А ось довго літати навколо нашої Землі може транспорт, який називається *космічна орбітальна станція*. Євгенку, що це? (Показує на малюнок.)

(П.В. — Це *космічна орбітальна станція*.)

— Правильно. Увесь космічний транспорт виконує різні дії. Що робить *ракета*?

(П.В. — Вона летить.)

— А ось ця *ракета стартує, відривається* від землі. Що вона робить?

(П.В. — Вона *відривається* від землі на *космодромі*.

— Вона *стартує* з *космодрому*.)

— Ще космічні човни вміють *перелітати* з планети на планету, *долітати* до планети, а коли повертаються додому — то *приземляються*.

● Діти повторюють і запам'ятовують.

— Діти, подумайте та скажіть, який космічний транспорт?

(П.В. — Він великий і важкий. Ракета срібляста.)

— Правильно, Сашку, Петрику. Гарні сказали слова. А ще це *потужний, зручний* та дуже *потрібний* транспорт.

● Діти повторюють і запам'ятовують.

— Космічні ракети літають дуже *швидко*. Як, Тарасику, літають ракети?

(П.В. — Вони літають *швидко*.)

— Ой, як багато нових слів ми сьогодні покладемо до скриньки. Даринка запрошує нас пограти у *гру "Знайди схожі слова"*.

На дошку виставляються малюнки й діти утворюють низку слів.

1. *Космос — космонавт — космоліт — космодром — космічний.*

2. *Зірка — зореліт — зоряний — сузір'я.*

— Молодці! Даринка та Богданчик, кажуть, що ви справжні космонавти. Відпочиньмо і покажімо, що ми ще й сміливі.

Проводиться **рухлива хвилинка**.

Дошкільнята всі сміливі,
Нахилились вправо-вліво,
Щоб ніхто не міг злякатись,
Будемо ще й присідати,
Ноги вправно розминати.

Крокують на місці.

Нахилиються.

Присідають.

Стоячи виставляють ноги.

3 частина. ПЕРЕТВОРЮВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

— Діти, ви вже знаєте, що *ракети, космічні човни* знаходяться на *космодромі*. Порахуймо їх, але потрібно не просто рахувати, а скласти речення. Наприклад: *На космодромі я бачив дві ракети.*

! Далі діти за малюнками складають речення.

(П.В. — З космодрому стартувала *перша ракета.*

— *Четверта ракета* приземлилася на Землю.

— *Двоє космонавтів* полетіли в космос.)

— Молодці! А зараз ми будемо з вами операторами, які керують рухом ракет. Дівчатка будуть називати одну дію, а хлопчики — протилежну їй дію. Наприклад: *ракета відлетіла — прилетіла.*

! Далі діти утворюють інші пари слів.

(П.В. — До зорельота *вийшли* — *вийшли* із зорельота.

— Космоліт *запустили* — *приземлили.*)

— Молодці! Даринці й Богданчику дуже подобається, як ви працюєте. Діти, назву *космічного транспорту* можна замінити іншими маленькими словами. Послухайте, можна сказати *ракета*, а можна — *вона*.

! Далі вихователь називає транспорт, а діти підставляють займенники.

Ракета — *вона*.

Зореліт — *він*.

Космоліт, космічний човен — *вони*.

— Так, правильно. А тепер подумаймо, про кого або що ви б хотіли розказати? Я хочу розказати *про нього* (показує на малюнку космонавта). А ви?

(П.В. — Я хочу розказати *про неї* (про ракету).

— Я хочу розказати *про нього* (про зореліт).

— Я хочу розказати *про них* (про космонавтів).

— *На ньому* скафандр (на космонавті).

— *На них* космічний одяг (на космонавтах).

— *На них* вони полетять у космос (на ракетах.)

— Молодці! Даринка та Богданчик пропонують вам скласти речення із заданими словами **як тільки** і **впродовж**. Вам будуть допомагати малюнки на дошці. Наприклад: **Як тільки** *ракета вийде на орбіту, вона повинна зв'язатися із Землею. Впродовж* року космонавти готувалися до польоту.

(П.В. — *Як тільки* космонавти підготуються, вони полетять у космос.

— *Впродовж* цілого року космічний човен був у польоті.)

— Правильно. Щоб космічний політ був успішним, космонавтам кажуть гарні слова. Які?

(П.В. — *Щасливої дороги!*

— *Щасливого польоту!*

— *До скорої зустрічі!*)

4 частина. **ОЦІННО-КОНТРОЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ**

— Діти, пригадайте, ми з вами вчора дивилися мультфільм (відеоролик, слайди, фільм-саморобку з малюнками). Він вам сподобався?

(П.В. — Так, авжеж.)

— Придумаймо з вами таку саму космічну подорож про наших Даринку і Богданчика.

Якщо потрібно, вихователь виставляє малюнки.

Даринка і Богданчик дуже хотіли *полетіти* в космос. Вони *впродовж* року готувалися до польоту. *Як тільки* були готові, вони вдягли скафандри та сіли в *зореліт*, який *стартував* із космодрому. *Ракета летіла* довго й *долетіла* до *Марса*. Там Даринка та Богданчик пересіли на *марсохід*. На *планеті* вони побачили багато цікавого, нового.

Вихователь разом із Даринкою і Богданчиком дають оцінку розповідям дітей.

— Молодці! Ми з Даринкою та Богданчиком бачимо, як багато нового ви дізналися, запам'ятали різні слова. Вони запрошують вас пограти в **рухливу гру “Швидкі ракети”**.

Діти промовляють слова і вільно рухаються по кімнаті, на останнє слово всі утворюють велике коло.

Ждуть дітей швидкі ракети
Для польотів на планети.
Тільки дружних зореліт
Може взяти у політ.

— Ось і закінчується наше заняття.

ЗАПИТАННЯ до дітей на формування оцінно-контрольних дій:

- ✓ Яке завдання для вас виявилось найцікавішим?
- ✓ Чого нового навчилися?
- ✓ Які нові слова запам'ятали?

Далі діти за традицією складають слова до скриньки-скарбнички і прощаються з вихователем, Даринкою та Богданчиком.

Тривалість заняття — 30 хвилин.

Нотатки:

КВІТЕНЬ

ІІІ ТИЖДЕНЬ

Тема: **ПРОФЕСІЇ**

Мета: збагачувати словник дітей на основі уявлень про довкілля; формувати розуміння вживання узагальнювального поняття *професії*; продовжувати вчити дітей співвідносити слова за смислом, пояснюючи їх.

Ключові слова: атомний, виробляти, висококваліфікований, високопрофесійний, відповідальний, електроенергія, інженер-енергетик, потрібний, працювати, робітник, станція.

Іменники: дозиметрист, експлуатаційник, електрика, електроенергія, інженер-енергетик, комп'ютерник-програміст, неполадки, прилади, ремонтники, робітник, станція, устаткування.

Дієслова: виробляти, довіряти, експлуатувати, заміряти, ліквідувати, працювати, ремонтувати, усувати.

Прикметники: атомний, висококваліфікований, високопрофесійний, відповідальний, досвідчений, електричний, потрібний, розумний.

Прислівники: дружно, разом.

- ✓ Учити правильно утворювати дієслова конкретної фізичної дії, що потребують знахідного відмінка назви-об'єкта: *будувати, заміряти, працювати, ремонтувати*.
- ✓ Вправляти у вживанні іменників-назв людей за фахом або характерною ознакою, утворених різними способами: *будівельник, бульдозерист, інженер, кранівник, монтажник, муляр, скляр*.
- ✓ Учити утворювати дієприслівники теперішнього й минулого часу: *приходячи — прийшовши, сидючи — сидівши, стоячи — стоявши*.
- ✓ Учити дітей складати речення з однорідними членами за допомогою протиставних сполучників *проте, зате*.
- ✓ Продовжувати збагачувати словник дітей українськими прислів'ями: *Не кажи — не вмію, а кажи — навчуся*; учти дітей розуміти це прислів'я і доречно використовувати.
- ✓ Учити дітей брати участь у колективному діалозі: добирати тему розмови, яка є цікавою для співрозмовників, додержуватися послідовності (логіки).
- ✓ У рухливій грі "Таня" співвідносити слова й рухи.
- ✓ Сприяти розвиткові оцінно-контрольної діяльності.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 частина. **КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ**

— Доброго ранку, діти!

(П.В. — Доброго ранку! Доброго здоров'я!)

— Скажіть, як називається місто, у якому ми з вами живемо?

(П.В. — Ми живемо в місті Енергодар.

— Наше місто називається Енергодар.)

— Правильно. Даринка і Богданчик запитують, а чим славиться наше місто?

(П.В. — У нас є *атомна станція*.)

— Молодці! Наше місто не тільки має *атомну електричну станцію*, але це ще дуже гарне, зелене, сонячне місто. Послухайте вірш нашого музичного керівника Світлани Миколаївни Косенко.

Світлана Косенко

Мое місто

Скільки міст і сіл на Україні,
Жодне не зрівняється з моїм.
Самим гарним і квітучим,
Самим сонячним і молодим.
Рано-вранці місто умивають
Хвилі старого могутнього Дніпра,

Промінцями сонце зігріває
Школи, дитсадочки і дома.
І дарує наше місто людям
Енергетику — тепло і світло дар.
Знають наше місто навіть у Європі,
Прекрасне місто — мій Енергодар!

— Вам сподобався вірш?

(П.В. — Так, дуже, авжеж. Аякже.)

— Людо, скажи, де *працюють* твої батьки?

(П.В. — Мої тато і мама *працюють* на *атомній станції*.)

— А твої, Андрійку?

(П.В. — Мої батьки *працюють* на *атомній станції*.)

— Молодець! Що виробляє *атомна електрична станція*?

(П.В. — Вона виробляє *електрику*.)

На дошку впродовж бесіди виставляються потрібні фото або малюнки.

2 частина. ЕТАП ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. НАДБАННЯ НЕОБХІДНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

— Правильно. А можна ще сказати, що наша станція дає багато *електроенергії*, або *виробляє* багато *електроенергії*.

— Даринка і Богданчик здогадалися, чому нашому місту дали назву Енергодар, а ви? Подумайте, з яких двох слів складається це слово — *енерго-дар*.

(П.В. — Перше слово — *енергія*, а друге — *дарити*.

— Наше місто *дарує енергію*.)

— Правильно, молодці!

— *Атомна станція* — це велике підприємство, на якому працюють люди різних професій. Зараз ми пограємо у *гру "Назви професію"*. Я буду виставляти малюнки, а ви — називати професію.

(П.В. — Це *інженер*.)

— Правильно. Можна ще сказати *інженер-енергетик*.

❗ Діти повторюють та запам'ятовують.

— А ця професія називається...

(П.В. — *Комп'ютерник*.)

— Правильно. Можна ще сказати *комп'ютерник-програміст*.

❗ Діти повторюють та запам'ятовують.

— Подивіться, у цій кімнаті (*показує фото*) дуже багато знаходиться *приборів* і *механізмів*, українською мовою — **приладів** та **устаткування**. Повтори, Кирилку.
(П.В. — Це *прилади* та *устаткування*.)

— А люди, які працюють на них, ще називаються **експлуатаційники**. Важке слово, тому скажімо його разом по складах.

! Діти повторюють разом та індивідуально.

— Так, вони **експлуатують** *устаткування*, повторіть.

! Діти повторюють.

— Подивіться на малюнок, що робить ця людина?

(П.В. — Вона **ремонтує прилади**.)

— Правильно. Можна ще сказати вона **усуває** або **ліквідує неполадки**.

! Діти повторюють і запам'ятовують.

— Молодці! Даринка та Богданчик питають, чи ви вже зможете назвати професію цієї людини?

(П.В. — **Ремонтник**. Це *ремонтник устаткування*.)

— Добре! Сьогодні гарно працюють Кирилко, Семенко, Сашко. Мабуть, це майбутні атомники. Молодці!

— Діти, а ось ця професія називається **дозиметрист**. Він **заміряє** повітря, перевіряє *прилади*, щоб вони були безпечні. Що робить **дозиметрист**, Даринко?

(П.В. — **Дозиметрист** *заміряє* повітря, *перевіряє прилади*.)

— Правильно, молодець! Склала гарне речення. Усі люди, які працюють на атомній, називаються **робітники атомної станції**.

! Діти повторюють і запам'ятовують.

— Для того щоб станція працювала постійно, то всі **робітники працюють дружно, разом**. Як, Тетянко, потрібно працювати?

(П.В. — Треба працювати *дружно і разом*.)

— Усі професії на станції дуже **потрібні** та **відповідальні**. Які професії на станції?

(П.В. — Професії *потрібні* та *відповідальні*.)

— Так, правильно. Скажіть, а які **робітники**?

(П.В. — Вони розумні, вони все знають.)

— Правильно сказати **розумні, досвідчені**. Повтори, Сергійку.

(П.В. — *Робітники розумні, досвідчені*.)

— А ще вони **високопрофесійні й висококваліфіковані**.

! Діти по складах повторюють разом та все слово індивідуально.

— Вони не лінилися, багато вчилися, а українці про таких людей кажуть: **Не кажи — не вмію, а кажи — навчуся**.

! Діти повторюють і запам'ятовують українське народне прислів'я.

— Тому ми **довіряємо** всім робітникам атомної станції, які працюють на ній. Наталочко, а ти довіряєш робітникам?

(П.В. — Так, я *довіряю* робітникам, які працюють на атомній станції.)

— Молодці! Робота в нас сьогодні дуже складна, тому вже час відпочити й порухатися.

Проводиться **рухлива хвилинка**.

Встати струнко всім без руху

Діти стоять струнко.

І мою команду слухай:

Руки вгору піднімаєм

Піднімають

І повільно опускаєм.

і опускають руки.

Стали дружно присідати,

Присідають.

Щоб ногам роботу дати.

А тепер всі повернемося

Вліво-вправо й посміхнемося.

Повороти вправо, вліво, посміхаються.

3 частина. **ПЕРЕТВОРЮВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ**

— Даринка та Богданчик запрошують пограти у **гру “Що робити?”**.

Якщо потрібно, вихователь показує малюнки.

— Наприклад: Що робити? — *Будувати.*

(**П.В.** — Що робити? — *Ремонтувати.*

— Що робити? — *Заміряти.*

— Що робити? — *Працювати.*)

— Молодці, Юлю, Олесю! А зараз ми будемо фоторепортерами і зробимо спільну фотографію людей різних професій, які будували станцію.

! Діти беруть зі столу картинки з людьми різних професій, називають їх та ставлять на дошку.

— Атомну станцію будували...

(**П.В.** — *Будівельник, кранівник.*

— *Інженер, муляр, скляр.*

— *Монтажник, бульдозерист.*)

— Даринка і Богданчик кажуть, що фотографія вийшла гарна. А зараз ми виконаємо **мовленнєву вправу “Склади речення із заданим словом”**. Наприклад: *Приходячи на атомну станцію, робітники починають роботу.* А що дозиметристи роблять *стоячи*?

(**П.В.** — *Стоячи* дозиметрист перевіряє прилади.)

— Хто працює *сидячи* і що робить?

(**П.В.** — *Сидячи* за комп'ютером, програміст складає програму роботи.)

! Це завдання проводиться залежно від рівня розвитку дітей.

— Молодці! До нас на гостину завітали слова **проте** й **зате**, і вони теж хочуть, щоб із ними склали речення. Послухайте: *Професія інженера-енергетика відповідальна, зате дуже необхідна.*

(**П.В.** — Професія робітника важка, **проте** дуже потрібна.)

— Молодці!

4 частина. **ОЦІННО-КОНТРОЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ**

— Діти, ви так багато вже знаєте про професії атомників. Даринка і Богданчик пропонують усім взяти участь у колективному діалогові про ці професії. Усі згодні?

(П.В. — Так. Спробуємо.)

— Даринко, де працюють твої батьки?

— Мої батьки *працюють* на атомній станції.

— Толю, спитай Юлю, а де її батьки *працюють*?

— Юлю, де працюють твої тато й мама?

— Мої батьки теж *працюють* на атомній станції.

— Цікаво, Юлю, а ким?

— Тато *дозиметрист*, а мама *інженер*.

— Даринко, спитай Толю, що робить його тато?

— Мій тато працює *ремонтником*, він *ремонтую*є прилади.

— Як ви думаєте, якими мають бути робітники?

— Треба бути *досвідченими*, *високопрофесійними*, *висококваліфікованими*.

— А я пригадав про них українське народне прислів'я **“Не кажи не вмію, а кажи навчуся”**.

Даринка і Богданчик оцінюють діалог дітей.

— Молодці! Наше заняття наближається до кінця, Даринка і Богданчик запрошують пограти в **рухливу гру “Таня”**.

Діти ходять по колу та промовляють слова:

Ми по колу ідемо,
З кола Таню кличемо.
Таню, ти не підглядай,
Хто це кличе — відгадай.

Далі одна дитина з кола кличе того, хто стоїть у колі, після відгадування діти міняються місцями і гра продовжується.

ЗАПИТАННЯ до дітей на формування оцінно-контрольних дій:

- ✓ Діти, що найбільше запам'яталося вам?
- ✓ Перед ким ти б хотів, Петрику, похвалитися успіхами?
- ✓ Що, Євгенку, тобі не вдалося на занятті?
- ✓ Які нові слова ви запам'ятали?

Далі діти за традицією складають нові слова до скриньки-скарбнички і прощаються з вихователем та ляльками.

Тривалість заняття — 30 хвилин.

Нотатки:

КВІТЕНЬ

ІV ТИЖДЕНЬ

Тема: **ПРОФЕСІЇ**

Мета: збагачувати словник дітей на основі уявлень про довкілля; формувати розуміння вживання узагальнювального поняття *професії*; продовжувати вчити дітей співвідносити слова за смислом, пояснюючи їх.

Ключові слова: пишатися, працювати, професіонал, професія, робітник, робота, спеціаліст, талановитий, улюблений, шанований.

Іменники: бджоляр, гончар, дизайнер, зміслов, кранівник, краса, кресляр, мисливець, оленяр, права, професіонал, професія, робітник, робота, спеціаліст, тесляр, хлібороб, юрист.

Дієслова: виконувати, захищати, пишатися, працювати, приносити, радіти, створювати.

Прикметники: професіональний, справжній, талановитий, улюблений, шанований.

Прислівник: дійсно.

- ✓ Учити дітей утворювати нові слова чоловічого й жіночого роду за допомогою суфіксів **-ист, -ар, -ин-, -к-, -ець, -иц-**: *актор* — *акторка*, *кресляр* — *креслярка*, *робітник* — *робітниця*, *майстер* — *майстриця* тощо.
- ✓ Учити правильно вживати невідмінювані іменники іншомовного походження: *депо*, *таксі*, *шосе*.
- ✓ Учити складати складнопідрядні речення зі сполучниками умови **якщо, коли**: **Якщо** не було б будівельників — то не було б будинків, у яких ми живемо.
- ✓ Закріплювати формули мовленнєвого етикету поради: “*Я раджу тобі...*”, “*Я хочу дати тобі пораду...*”.
- ✓ Учити складати невеличкі розповіді за предметом до відповідної професії: яка професія, що робить людина: горщик, стілець, картина, хліб, термометр, книга, терези, каструля тощо.
- ✓ Продовжувати вчити культурі мовленнєвого спілкування, не нав’язувати співрозмовнику власне “я”, бути скромним у самооцінці.
- ✓ У рухливій грі “Дід Макар” співвідносити слова й рухи.
- ✓ Сприяти розвиткові оцінно-контрольної діяльності.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 частина. **КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ**

— Доброго ранку, діти!

(П.В. — Доброго ранку!)

— Сьогодні наші Даринка і Богданчик про щось розмовляють, послухаймо.

Богданчик:

— Ага, Даринко, тобі добре, ти багато знаєш професій, правильно їх називаєш. Я теж хочу, але не знаю, що робити.

Даринка:

— Богданчику, я тобі хочу дати пораду — на занятті треба про все уважно слухати, повторювати й запам'ятовувати, тоді будеш усе знати, як я.

Богданчик:

— Дякую, Даринко, за пораду, я спробую.

— Діти, а як, на ваш погляд, у нас є такі неуважні дітки?

(П.В. — Так, є.

— Еге ж.

— Це Михайлик та Оленка.)

— Михайлику й Оленко, діти хотіли б вам дати пораду, послухайте.

(П.В. — Михайлику, я раджу тобі уважно все слухати.

— Оленко, я хочу дати тобі пораду — будь уважна на занятті.)

— А ви що відповісте?

(П.В. — Дякуємо за пораду.

— Ми будемо уважні та спробуємо все запам'ятати.)

— Ось і добре. Діти, ви вже знаєте, ким *працюють* ваші батьки. Які ще ви знаєте *професії*?

(П.В. — Лікар, учитель, вихователь.

— Водій, будівельник, продавець.

— Інженер, комп'ютерник.)

— Правильно, молодці! Пограймо у гру — я назву *професію*, а ви — що робить людина цієї *професії*.

— *Оленяр!* (П.В. — Він доглядає оленів.)

— *Хлібороб!* (П.В. — Він обробляє землю.)

— *Змієлов!* (П.В. — Він ловить змій.)

— *Бджоляр!* (П.В. — Він доглядає за бджолами.)

— *Кресляр!* (П.В. — Креслить на папері.)

— *Кранівник!* (П.В. — Керує краном.)

Упродовж бесіди вихователь виставляє картинки.

— Правильно, молодці! Підказка заховалась у назвах цих професій.

2 частина. ЕТАП ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. НАДБАННЯ НЕОБХІДНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

— Однак є професії, які треба знати, а відгадати за назвою, що робить людина, не можна. Наприклад: професія *дизайнер* (показує картинку).

(П.В. — Вони все прикрашають.

— Вони малюють усе красиве, гарне.)

— Правильно. Дизайнери *створюють красу*, працюють над тим, щоб було гарно, красиво. Що, Вітю, роблять *дизайнери*?

(П.В. — *Дизайнери створюють красу*, щоб усе було красиве.)

— Молодець! Даринці й Богданчику сподобалася твоя відповідь. А що робить *юрист*?

(П.В. — Не знаємо.)

— *Юрист захищає права* людей на працю, на відпочинок, переконує всіх: винна людина чи ні. Що робить *юрист*, Оленко?

(П.В. — *Юрист захищає права* людей.)

— Молодець! Давним-давно професій було мало. Той, хто займався полюванням (російською — охотою), — називався *мисливець* (російською — охотник). *Мисливці вивчали*, як живуть тварини, придумували різні способи полювання. Навчилися люди ліпити посуд із глини — з'явилася *професія гончар*, навчилися робити меблі — з'явилася *професія тесляр*. Діти, які назви *професій* ви запам'ятали з моєї розповіді?

(П.В. — Це *мисливець*.

— Це *гончар*.

— Це *тесляр*.)

Щоб дітям було легше, вихователь ставить на дошку малюнки.

— *Професією* називають ту *роботу*, яку людина робить для людей. Це люди — *робітники, професіонали, спеціалісти*. Які нові слова вам потрібно запам'ятати, Михайлику, Оленко?

(П.В. — Люди — *робітники, професіонали*.

— Люди — *спеціалісти*.)

● Інші діти повторюють пошепки ці слова і запам'ятовують.

— Кожний *спеціаліст* виконує свою роботу та *приносить* усім користь.

● Діти повторюють і запам'ятовують зазначені слова.

— Тоді люди *радіють* та *пишаються* такими *професіональними* *робітниками*.

● Діти повторюють і запам'ятовують.

— Діти, подумайте, які повинні бути *спеціалісти*?

(П.В. — Вони повинні бути відповідальні.

— Вони повинні все добре робити.)

— Правильно. Даринка додає, що добре, коли вони будуть також *талановиті* та будуть займатися *улюбленою роботою*. Хто запам'ятав ці слова?

(П.В. — Спеціалісти повинні бути *талановиті*.

— Вони повинні займатися *улюбленою роботою*.)

— Молодці! І тоді вони стануть *дійсно справжніми, шанованими* *робітниками*. Повтори, Сашку, будь ласка.

(П.В. — *Робітники стануть дійсно справжніми і шанованими*.)

— Правильно. Богданчик каже, що він сьогодні більш уважний та запам'ятав багато нового й цікавого. Однак він утомився та запрошує вас відпочити.

Проводиться **рухлива хвилинка**.

Пекар пече хліб.

Витягають руки, з'єднують їх долонями і перевертають угору-вниз.

Швець шие чоботи.

Ударяють долонями по ногах.

Кравець шие сорочку.

Руки ставлять на пояс і повертаються.

Грець грає на дуді.

Прикладають руки до рота (як на сопілці).

Коваль кує залізо.

Присідають.

У кінці всі беруться за руки та ходять по колу.

3 частина. ПЕРЕТВОРЮВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

— Діти, одна професія може бути і чоловічою, і жіночою. Розкажімо Богданчику та Даринці, як будуть називатися їхні професії.

На дошку виставляються малюнки.

— Діти, Богданчик буде *актор*, а Даринка — *акторка*.

● Далі діти за аналогією утворюють інші пари слів.

(П.В. — *Кресляр* — *креслярка*.

— *Ткач* — *ткачиня*.

— *Вихователь* — *вихователька*.)

— Молодці! Правильно назвали слова Марійка, Сергійко, Толя.

— Діти, в українській мові є слова, закінчення яких ніколи не змінюється, і з ними треба придумати речення (*якщо необхідно, вихователь виставляє фото або картинку*). Наприклад: “*Мама працює в депю*”.

● Далі діти за аналогією складають інші речення.

(П.В. — *Таксі* водить таксист.

— Водій автобуса виїхав на *шосе*.)

— Молодці! Даринці та Богданчику сподобалося, як ви складаєте речення, і вони пропонують скласти речення зі словами *якщо...*, *то*. Наприклад: *Якщо не було б будівельників, то не було б будинків, у яких ми живемо*.

● Далі діти за аналогією утворюють інші речення.

(П.В. — *Якщо* не було б продавців, *то* не можна було б купити одяг.

— *Якщо* не було б двірників, *то* вулиці були б брудні.

— *Якщо* не було б вчителів, *то* діти не ходили б до школи.

— *Якщо* не було б лікарів, *то* людей не було б кому лікувати.)

— Молодці!

4 частина. ОЦІННО-КОНТРОЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

— Подивіться уважно на стіл, на якому виставлено багато різних речей: це і горщик, і дитячий стілець, картина, хліб, термометр, книга, терези, каструля тощо. Треба вибрати будь-яку річ, назвати професію цієї людини та скласти невеличке оповідання, чим корисна ця професія. Послухайте:

“Це хліб. Люди, які вирощують хліб, називаються *хлібороби*. Навесні вони виходять у поле орати землю, сіють зерна пшениці, доглядають, щоб колоски росли сильними і наливалися зерном. Улітку *хлібороби* збирають великий урожай, з якого мелють борошно, а потім печуть хліб, пиріжки, печиво тощо. Хліборобів називають професіоналами, у них справжня, потрібна робота, і тому ми пишаємося ними та радіємо, що є така професія”.

● Діти складають за бажанням різні оповідання, вихователь із Даринкою й Богданчиком дає їм оцінку.

— Ось і наближається до кінця наше таке цікаве заняття. Даринка та Богданчик запрошують нас пограти в *рухливу гру “Дід Макар”*.

Діти лічилкою обирають “діда”, тихенько від нього домовляються, які будуть виконувати рухи, і починають діалог.

Дід Макар: Доброго дня, дітки!
 Де були, що робили?

Діти: Де були — не скажемо,
 А що робили — покажемо!

Виконують різні рухи: грають на сопілці або на гітарі, печуть хліб або підмітають підлогу.

Дитина-“дід” відгадує ці рухи — і вибирають нового “діда”.

ЗАПИТАННЯ до дітей на формування оцінно-контрольних дій:

- ✓ Молодці! Діти, чого нового ви навчилися? Що вам запам’яталося найбільше?
- ✓ Михайлику, Оленко, чи допомогли вам наші поради?
- ✓ Діти, як ви сьогодні працювали?

Далі діти за традицією складають нові слова до скриньки-скарбнички і прощаються з вихователем, Даринкою та Богданчиком.

Тривалість заняття — 30 хвилин.

Нотатки:
